

ЛЕКЦІЯ №4: «ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ»

ПЛАН:

1. Поняття трудового стажу, його значення і класифікація.
2. Пенсійна система України. Сучасний стан та напрями реформування державної системи пенсійного забезпечення в Україні.
3. Поняття пенсій та їх класифікація. Відмінність пенсійних виплат від інших виплат громадянам. Критерії класифікації пенсій. Право вибору пенсії.
4. Пенсійне забезпечення в системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Система страхового пенсійного забезпечення. Страхове пенсійне забезпечення та його рівні в Україні.
5. Загальні умови пенсійного забезпечення за солідарною пенсійною системою
6. Загальні умови призначення пенсій у накопичувальній пенсійній системі.
7. Недержавне пенсійне забезпечення. Загальні умови призначення пенсій у недержавній пенсійній системі. Проблеми запровадження страхових професійних систем пенсійного забезпечення

Розглядаючи питання про поняття трудового стажу, його значення і класифікацію, необхідно, насамперед, висвітлити наступні тези: що є трудовим стажем, яке є його значення, види, що є загальним та спеціальним трудовим стажем.

Так, трудовий стаж – тривалість роботи і інших видів діяльності, з якими пов'язується право людини, головним чином, у сфері пенсійного забезпечення. Основним документом, що підтверджує трудовий стаж роботи, є трудова книжка, за відсутності якої або відповідних записів у ній трудовий стаж встановлюється на підставі інших документів, виданих за місцем роботи, служби, навчання, а також архівними установами.

Трудовий стаж можна класифікувати на види, в залежності від його значення для настання правових наслідків. 1. Для призначення пенсій. 2. Для призначення допомоги у зв'язку з утратою працездатності. 3. Для визначення терміну відпустки. 4. Для отримання винагороди за загальні результати роботи підприємства.

Загальний трудовий стаж – це сумарна тривалість трудової та іншої суспільно корисної діяльності, незалежно від перерв.

Спеціальний трудовий стаж – це сумарна тривалість трудової та іншої суспільно корисної діяльності, виокремлена із загального стажу за її змістом або за умовами праці, в тому числі й кліматичними.

Пенсійна система України – сукупність створених в Україні правових, економічних і організаційних інститутів і норм, метою яких є надання громадянам матеріального забезпечення у вигляді пенсії. Пенсійна система України в сучасному вигляді започаткована в січні 2004 року і містить у собі відносини по формуванню, призначенню і виплаті пенсій в трирівневій пенсійній системі.

У даному питанні необхідно висвітлити, скільки рівнів має пенсійна система, охарактеризувати кожний рівень, визначити нормативно-правову базу, а також визначити, коло проблем, що існують у сучасній системі пенсійного забезпечення та шляхи, які вважаються доцільними для їх вирішення.

Соціально-економічні реформи, що здійснюються в Україні, викликали радикальні зміни в житті суспільства, які позначилися на його соціальній структурі. У більшості населення формуються принципово нові ціннісні орієнтири, змінюються соціальні умови життя.

Основними завданнями реформування пенсійного забезпечення є:

- реалізація конституційних прав громадян на соціальний захист;
- запровадження дійової системи пенсійного страхування, що дасть можливість застрахованим громадянам після виходу на пенсію мати гарантований рівень доходів, що забезпечував би сталий рівень життя;
- впровадження принципу заінтересованості кожної працездатної особи у власному матеріальному забезпеченні при виході на пенсію;
- врахування результатів трудової діяльності кожного працівника при визначенні розміру пенсії шляхом встановлення залежності розміру пенсії від трудового вкладу та страхового стажу;
- зменшення демографічного навантаження на фінансову основу пенсійного забезпечення;

- запровадження недержавного пенсійного забезпечення;
- переведення державного пільгового пенсійного забезпечення на професійно-галузевий рівень.

Реалізація основних завдань реформування пенсійного забезпечення дасть змогу перейти до більш високих стандартів матеріального забезпечення пенсіонерів.

Здійснюючи визначення поняття пенсій та їх класифікації слід мати на увазі, що у юридичній літературі досить докладно розглянуто питання пенсійного забезпечення, а зокрема поняття «пенсія» та її суттєві ознаки. Таким чином, у даному питанні необхідно висвітлити, що є пенсією, виділити її основні ознаки, визначити види пенсій і що таке «право вибору пенсії».

Пенсія – щомісячна пенсійна виплата в солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, яку отримує застрахована особа в разі досягнення нею передбаченого цим Законом пенсійного віку чи визнання її інвалідом, або отримують члени її сім'ї.

Відповідно до цього Закону за рахунок коштів Пенсійного фонду в солідарній системі призначаються такі пенсійні виплати: 1) пенсія за віком; 2) пенсія по інвалідності внаслідок загального захворювання (у тому числі каліцтва, не пов'язаного з роботою, інвалідності з дитинства); 3) пенсія у зв'язку з втратою годувальника.

Пенсійні виплати – грошові виплати в системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, що здійснюються у вигляді пенсії, довічної пенсії або одноразової виплати

Особам, які мають одночасно право на різні державні пенсії, призначається одна пенсія за їх вибором, за винятком пенсій інвалідам внаслідок поранення, контузії чи каліцтва, що їх вони дістали при захисті Батьківщини або при виконанні інших обов'язків військової служби, або внаслідок захворювання, пов'язаного з перебуванням на фронті чи з виконанням інтернаціонального обов'язку

Особі, яка має право на довічну пенсію, призначається один з видів довічної пенсії за її вибором.

Відповідь на питання про пенсійне забезпечення в системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування має містити наступні тези: щодо поняття «пенсійне забезпечення», «система страхового пенсійного забезпечення», а також висвітлення основної проблематики, що стосується існування страхового пенсійного забезпечення в нашій країні.

Громадяни України мають право на державне пенсійне забезпечення за віком, по інвалідності, у зв'язку з втратою годувальника та в інших випадках, передбачених цим Законом України «Про пенсійне забезпечення».

Страхове пенсійне забезпечення в Україні здійснюється за трирівневою системою. Перший рівень передбачає виплату пенсій за рахунок загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Другий рівень становить накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. І, нарешті, на третьому рівні перебуває система недержавного пенсійного забезпечення.

Солідарна система пенсійного забезпечення – це саме та система, що існувала і забезпечувала пенсією пенсіонерів у СРСР та існує і забезпечує пенсією нинішніх пенсіонерів. Вона базується на принципі солідарності поколінь, тобто такому способі взаємодії економічно активного та непрацездатного населення, за якого перші, відраховуючи певну частину доходу, підтримують і забезпечують других. Таким чином, кожне наступне покоління утримує кожне попереднє. Ця система є характерною ознакою індустріального суспільства, що розвивається, де спостерігається впевнене превалювання народжуваності над смертністю і де створюється достатньо додаткового продукту для утримання непрацездатних членів суспільства.

Так, у даному питанні необхідно визначити, які основні умови пенсійного забезпечення існують за солідарною пенсійною системою.

Питання про загальні умови призначення пенсій у накопичувальній пенсійній системі передбачає необхідність визначення того, що накопичувальна система поки що складається лише з одного рівня – добровільного недержавного пенсійного забезпечення. Законодавством передбачено два рівні накопичувального пенсійного

забезпечення, один з яких – загальнообов'язкове накопичення – чинності не набув і введення його в дію найближчим часом не очікується.

Таким чином, питання має висвітлити, що є накопичувальною пенсійною системою, які переваги чи недоліки вона має поряд з солідарною пенсійною системою, а також визначити умови призначення пенсій за даною системою.

При висвітленні питання про недержавне пенсійне забезпечення, необхідно використовувати положення Закону України «Про недержавне пенсійне забезпечення» від 09.07.2003 року, визначає правові, економічні та організаційні засади недержавного пенсійного забезпечення в Україні та регулює правовідносини, пов'язані з цим видом діяльності.

Суб'єктами права на отримання пенсійних виплат у недержавній пенсійній системі є учасники недержавного пенсійного забезпечення – фізичні особи, на користь яких сплачуються пенсійні внески до Пенсійного фонду, страхової організації або на депозитний рахунок до банківської установи і яка має право на недержавне пенсійне забезпечення на умовах і в порядку, визначених пенсійним контрактом, договором страхування або договором про відкриття депозитного рахунка.

Учасниками фонду можуть бути громадяни України, іноземці та особи без громадянства. Участь фізичних осіб у будь-якому недержавному пенсійному фонді є добровільною. При цьому фізична особа може бути учасником кількох пенсійних фондів за власним вибором.

Пенсійний вік, після досягнення якого учасник фонду має право на отримання пенсійної виплати, визначається за його заявою.

Пенсійна схема – це сукупність умов та процедур, що визначають функціонування недержавного пенсійного забезпечення. Принцип дії пенсійної схеми та її елементи визначаються у статуті недержавного пенсійного фонду.